

SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

PORTUGALIA

1. Populacja uczących się i język nauczania

W 2004 r. osoby w wieku poniżej 30 lat stanowiły 36,1% ludności (3 800 233), a 1 097 366 uczniów było w wieku objętym kształceniem obowiązkowym. Językiem nauczania jest język portugalski.

2. Administracja i zarządzanie

W roku szkolnym 2005/06 ok. 82% uczniów uczęszczało do placówek państwowych, a 18% do placówek prywatnych.

Ministerstwo Edukacji wytycza ogólną politykę edukacyjną, a jeden z jego departamentów odpowiada za planowanie oraz koordynację działań w zakresie zarządzania i administracji na każdym poziomie edukacji. Wdrażaniem polityki ministerstwa, opracowywaniem wytycznych oraz koordynacją i wspieraniem działalności wszystkich placówek oświatowych zajmuje się pięć organów regionalnych (działających na tej części terytorium kraju, która znajduje się na lądzie stałym). Na mocy Ustawy zasadniczej, stanowiącej podstawę powołania w 2002 r. XV rządu konstytucyjnego, utworzono Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w celu ściślejszego powiązania dydaktyki z badaniami. We współpracy z Dyrekcją Generalną ds. Szkolnictwa Wyższego w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego regionalne organy Ministerstwa Edukacji koordynują i wdrażają przepisy dotyczące przyjęć na studia w uczelniach. W koordynacji i wspomaganie działań placówek oświatowych uczestniczą również ośrodki edukacyjne na szczeblu gminy. Ostatnio rozszerzono zakres autonomii organów zarządzających poszczególnymi szkołami lub grupami szkół. Uczelnie są autonomiczne.

W autonomicznych regionach Madery i Azorów oświatą zarządzają samorządy regionalne poprzez sekretariaty ds. edukacji.

Przeprowadzanie inspekcji należy do zadań Generalnego Inspektoratu ds. Oświaty, którego delegatury regionalne nadzorują wszystkie aspekty oświaty.

3. Edukacja przedszkolna

Edukację przedszkolną, która jest nieobowiązkowa dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat, prowadzą zarówno państwowe, jak i prywatne przedszkola. Edukacja przedszkolna w placówkach państwowych jest bezpłatna, natomiast w prywatnych przedszkolach pobiera się opłaty.

2004/05	Wiek: 3 lata	Wiek: 4 lata	Wiek: 5 lat
Odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną	61,2%	81,2%	89,1%

4. Kształcenie obowiązkowe

a) Etapy

<i>Ensino básico</i> (dziewięcioletnia szkoła podstawowa obejmująca poziom podstawowy i średni I stopnia)	I cykl – wiek: 6-10 lat
	II cykl – wiek: 10-12 lat
	III cykl – wiek: 12-15 lat

Kształcenie jest obowiązkowe w wieku od 6 do 15 lat. Uczniowie, którzy osiągnęli limit wieku kształcenia obowiązkowego (15 lat), a nie ukończyli z pozytywnymi ocenami IX klasy, mogą kontynuować kształcenie obowiązkowe w ramach „*Educação recorrente*” (kształcenia dorosłych).

b) Warunki przyjęć

Dzieci, które osiągają wiek 6 lat do 15 września, obowiązkowo zapisuje się do I klasy w tym samym roku kalendarzowym. Kształcenie w ramach I cyklu mogą również rozpocząć dzieci, które ukończą 6 lat w okresie między 16 września a 31 grudnia, pod warunkiem, że w corocznym terminie zapisów ich rodzice lub opiekunowie złożą podanie do szkoły położonej najbliżej ich miejsca zamieszkania (lub miejsca pracy). Nauka w szkołach państwowych jest bezpłatna.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny trwa 180 dni, na ogół od połowy września do końca czerwca. Szkoły są czynne przez pięć dni w tygodniu, a wymiar zajęć w I cyklu *ensino básico* wynosi 26 godzin. Zgodnie ze zrewidowanym programem nauczania z 2001 r. tygodniowy wymiar zajęć dydaktycznych wynosi 17 godzin w II cyklu i 18 godzin w III cyklu *ensino básico*, przy czym każda godzina zajęć trwa ok. 90 minut. Roczny wymiar zajęć wynosi 788 godzin zajęć dydaktycznych dla 6-latków i od 875 do 904 dla 10-latków i starszych dzieci.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

Zgodnie z przepisami klasy na poziomie podstawowym powinny liczyć 24 uczniów. W szkołach, w których pracuje tylko jeden nauczyciel, klasy liczą 18 uczniów. W II i III cyklu liczba uczniów w klasie może wynosić od 25 do 28. Uczniów dzieli się na ogół na klasy według wieku. Uczniów I cyklu uczy nauczyciel przedmiotów zintegrowanych. Kształcenie w II i III cyklu *ensino básico* jest prowadzone przez wielu nauczycieli i dzieli się na wielodyscyplinarne dziedziny. Zajęcia prowadzi nauczyciele przedmiotu, którzy specjalizują się w poszczególnych dziedzinach.

e) Programy i treści nauczania

Podstawy programowe określa Ministerstwo Edukacji, natomiast szkoły mogą je dostosowywać do warunków lokalnych. Jeśli chodzi o metodykę nauczania, Ministerstwo Edukacji wydaje ogólne wytyczne. Ministerstwo Edukacji uczestniczy w procesie opracowywania programów nauczania wszystkich przedmiotów. Podręczniki są wydawane na zasadach komercyjnych.

Przedmiotami obowiązkowymi w I cyklu są: język portugalski, matematyka, ekologia, zajęcia artystyczne, wychowanie fizyczne oraz religia (jako przedmiot fakultatywny). W II cyklu obowiązują dziedziny wielodyscyplinarne, które obejmują języki i przedmioty społeczne, przedmioty przyrodnicze, matematykę, wychowanie plastyczne i zajęcia techniczne, wychowanie fizyczne oraz religię (jako przedmiot fakultatywny). Do przedmiotów obowiązkowych w III cyklu należą: język portugalski, dwa języki obce, religia (jako przedmiot fakultatywny), biologia, chemia i fizyka, wychowanie plastyczne, zajęcia techniczne, historia, geografia, matematyka i wychowanie fizyczne oraz jeden przedmiot do wyboru w dziedzinie artystycznej. W ramach wszystkich 3 cykli *ensino básico* kładzie się nacisk na trzy nowe ponadprzedmiotowe bloki programu nauczania – blok projektowy, naukę pod nadzorem nauczyciela i wychowanie obywatelskie. Te trzy bloki, łącznie z etyką i religią oraz zajęciami sportowymi stanowią obszar zwany „rozwojem indywidualnym i społecznym uczniów”.

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

Ocenę prowadzi się zgodnie z uregulowaniami na szczeblu krajowym, stosując metody oceny formatywnej i sumatywnej. Ocena formatywna opiera się na danych zbieranych przez nauczyciela i służy do diagnozowania potrzeb ucznia oraz jako źródło informacji przekazywanych rodzicom. W I cyklu ocenę sumatywną powinno się przeprowadzać dopiero od drugiego roku nauki. Na zakończenie każdego semestru i cyklu przeprowadza się sprawdziany oceniane w skali od 1 do 5. Na zakończenie III cyklu (ostatniego roku kształcenia obowiązkowego) uczniowie obowiązkowo przystępują do centralnych egzaminów z języka portugalskiego i matematyki. O promocji w ramach I cyklu i przejściu z I do II cyklu decydują nauczyciele. Zgodnie ze zrewidowanym programem nauczania z 2001 r. o ocenie w II i III cyklu *ensino básico* decydują nauczyciele z rady klasowej. Rada klasowa ocenia, czy uczeń posiadał niezbędne umiejętności.

Przejście z II do III cyklu jest uzależnione od wyników ucznia w nauce, a decyzję w tej sprawie podejmuje rada klasowa. Na zakończenie III cyklu wszyscy uczniowie, którzy przystąpili do centralnych egzaminów i je zdali, otrzymują świadectwo ukończenia kształcenia obowiązkowego (*Diploma de Ensino Básico*).

5. Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

a) Rodzaje kształcenia

Kształcenie na poziomie szkoły średniej	Wiek: 15-18 lat (Klasy X, XI i XII)
<ul style="list-style-type: none"> • Profil ogólnokształcący (matematyczno-przyrodniczy i humanistyczny) • Profil techniczny • Profil artystyczny Kształcenie zawodowe	
Kształcenie dorosłych na poziomie szkoły średniej	Wiek: powyżej 18 lat (Klasy X, XI i XII)

b) Kryteria przyjęć

Kształcenie w szkole średniej II stopnia mogą rozpocząć wyłącznie uczniowie, którzy ukończyli dziewięć lat kształcenia obowiązkowego. Warunkiem przyjęcia do szkół zawodowych (*escolas profissionais*) jest ukończenie kształcenia obowiązkowego lub uzyskanie równorzędnej kwalifikacji. W szkołach średnich klasy liczą od 15 do 26 uczniów. Wszyscy uczniowie muszą mieć co najmniej 14-15 lat i poniżej 18 lat. Uczniowie w wieku powyżej 18 lat mogą podjąć naukę jedynie w placówkach kształcenia dorosłych. W państwowych szkołach średnich od uczniów pobiera się niewielkie opłaty.

c) Programy i treści nauczania

Reforma programowa szkolnictwa średniego II stopnia została zatwierdzona w 2004 r. (Ustawa nr 74/2004 z 26 marca) i wdrożona w roku szkolnym 2004/05. Nowy program nauczania obejmuje:

- **Programy o profilu matematyczno-przyrodniczym i humanistycznym w 5 dziedzinach:** nauki ścisłe i techniczne, nauki ekonomiczne i społeczne, nauki o człowieku i nauki społeczne, języki i literatura oraz sztuki plastyczne. Programy te są przewidziane dla uczniów, którzy zamierzają podjąć studia w uczelni.
- **Programy kształcenia technicznego w 10 dziedzinach:** budownictwo wodne i lądowe, elektrotechnika i elektronika, informatyka, projektowanie sprzętu, multimedia, administracja, marketing, planowanie przestrzenne i środowisko, opieka społeczna oraz sport. Programy te są

przewidziane dla uczniów, którzy zamierzają podjąć pracę, kontynuować naukę w ramach specjalistycznych programów technicznych na poziomie policealnym lub podjąć studia w uczelni.

- **Specjalistyczne programy artystyczne w 3 głównych dziedzinach:** sztuki plastyczne, taniec i muzyka. Kształcenie w dziedzinie sztuk plastycznych (obejmujące komunikację audiowizualną, projektowanie komunikacji, projektowanie produktów i produkcję artystyczną) jest przewidziane dla uczniów, którzy są zainteresowani specjalistycznym kształceniem artystycznym i zamierzają kontynuować naukę na poziomie policealnym w ramach specjalistycznych programów technicznych, podjąć studia w uczelni lub rozpocząć pracę zawodową. Kształcenie w dziedzinie tańca jest przeznaczone dla uczniów, którzy zamierzają kontynuować kształcenie w tej dziedzinie, a zwłaszcza tych, którzy uczęszczali do szkoły tańca i ukończyli kształcenie w dziedzinie tańca na poziomie podstawowym; uczniowie ci mogą także podjąć studia w uczelni lub pracę. Z kolei kształcenie w dziedzinie muzyki jest przewidziane dla uczniów, którzy ukończyli kształcenie w dziedzinie muzyki na poziomie podstawowym i zamierzają podjąć studia w uczelni. Programy w dziedzinie tańca i muzyki będą wprowadzane do szkół od roku 2007/08.
- **Programy kształcenia dorosłych:** kształcenie jest podzielone na 3 profile (matematyczno-przyrodniczy i humanistyczny, techniczny i specjalistyczny artystyczny) i ma stwarzać „drugą szansę” tym osobom, które przerwały naukę w szkole lub nie miały możliwości jej kontynuowania w młodszym wieku.

Komponent ogólny, który jest **wspólny dla wszystkich programów**, obejmuje następujące przedmioty obowiązkowe: język portugalski, jeden lub dwa języki obce, filozofię, wychowanie fizyczne (z wyjątkiem programów kształcenia dorosłych) oraz informatykę. Po wprowadzeniu komputerów do komponentu ogólnego, informatyka stała się obowiązkowa dla wszystkich uczniów i słuchaczy.

Komponent społeczno–kulturalny w kształceniu zawodowym obejmuje następujące przedmioty obowiązkowe: język portugalski, jeden lub dwa języki obce, zajęcia integracyjne, informatykę i wychowanie fizyczne

d) Ocena, promocja i kwalifikacje

Ocenę formatywną prowadzą nauczyciele i ma ona zasadniczo charakter opisowy i jakościowy. Ocena sumatywna, w skali 0-20, jest przeprowadzana na szczuble szkoły i decyduje o promocji. Na zakończenie klasy XI i XII w klasach o profilu matematyczno–przyrodniczym i humanistycznym, dla uczniów zamierzających ubiegać się o przyjęcie do szkół wyższych, organizowane są przez ministerstwo edukacji ogólnokrajowe egzaminy. Uczniowie, którzy ukończyli ten cykl kształcenia z ocenami pozytywnymi, otrzymują świadectwo ukończenia szkoły średniej (*diploma de estudos secundários*); uczniowie, którzy ukończyli kształcenie techniczne, otrzymują zarówno świadectwo kwalifikacji zawodowych III poziomu, jak i świadectwo ukończenia szkoły średniej. W szkołach zawodowych uczniowie otrzymują świadectwo potwierdzające uzyskanie kwalifikacji zawodowych III poziomu, które uznaje się również za równorzędne świadectwu ukończenia szkoły średniej.

6. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

Szkolnictwo wyższe w Portugalii, obejmujące podsystem uniwersytetów i podsystem politechnik, jest prowadzone w uczelniach państwowych, prywatnych i spółdzielczych. Prawo gwarantuje możliwość przechodzenia między podsystemem uniwersyteckim i politechnicznym oraz uczelniami państwowymi, prywatnymi i spółdzielczymi.

b) Warunki wstępu

Warunki przyjęć na studia są ustalane co roku przez państwo. Z reguły określone są następujące warunki wstępu: ukończenie z pozytywnymi ocenami XII klasy lub kształcenia na równorzędnym poziomie (zakończonego zdaniem egzaminu centralnego), przystąpienie do egzaminów centralnych z określonych przedmiotów zgodnie z wybranym kierunkiem studiów oraz spełnienie innych warunków dla kandydatów na danym kierunku, jeśli takie warunki obowiązują.

c) Kwalifikacje

W związku z procesem realizacji Strategii Lizbońskiej oraz wypełniania postanowień Deklaracji Bolońskiej zostały uchwalone następujące akty prawne:

Ustawa numer 42/2005 z dnia 22 lutego – regulująca zasady i narzędzia prowadzące do stworzenia Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Nowa legislacja dotyczy wszystkich instytucji szkolnictwa wyższego i wszystkich typów studiów.

Ustawa numer 49/2005, z dnia 30 sierpnia, ustanawiająca nową strukturę organizacji szkolnictwa wyższego w ramach studiów trójstopniowych oraz wprowadzająca system ECTS.

Ustawa numer 74/2006, z dnia 24 marca, zatwierdzająca nowe typy kwalifikacji (stopni/tytułów) i dyplomów.

Portugalski system szkolnictwa wyższego składa się z dwóch podsystemów: uniwersytetów i politechnik.

Wyżej wymieniona legislacja określa rodzaje i czas trwania studiów prowadzących do uzyskania poszczególnych stopni:

Uniwersytety przyznają stopnie akademickie *licenciatura*, *mestrado* i *doutoramento*.

Politechniki przyznają stopnie akademickie *licenciatura* i *mestrado*.

Studia prowadzące do uzyskania stopnia *licenciatura* obejmują od 180 do 240 punktów kredytowych i trwają od 6 do 8 semestrów.

Studia prowadzące do uzyskania stopnia *mestrado* obejmują 90 do 120 punktów kredytowych i trwają od 3 do 4 semestrów.

Stopień akademicki *doutoramento* jest przyznawany tym studentom, którzy przeprowadzili zaawansowane badania naukowe w wybranej dziedzinie i zaprezentowali wyniki podczas publicznej obrony.

Pomimo przyjęcia wyżej wymienionej legislacji nowa struktura szkolnictwa wyższego nie została jeszcze wprowadzona i instytucje działają na niżej opisanych zasadach:

W dwóch podsystemach szkolnictwa wyższego, tj. uniwersytetach i politechnikach, przyznaje się tytuły zawodowe *bacharelato* i *licenciatura*. Większość programów kończących się uzyskaniem *licenciatura* w politechnikach jest podzielona na dwa cykle: pierwszy prowadzi do tytułu *bacharelato*, a drugi do tytułu *licenciatura*. Dwustopniowa *licenciatura* stanowi atrakcyjny wariant kształcenia politechnicznego, ponieważ tego rodzaju kształcenie o bardziej zawodowym profilu nie wyklucza możliwości kontynuowania studiów i uzyskania wyższych tytułów/stopni. Tytuły *licenciaturas* w politechnikach przyznaje się po 4- lub 5-letnich studiach, natomiast w uniwersytetach – po studiach trwających od 4 do 6 lat. Tytuł zawodowy *Bacharelato* uzyskuje się w obydwu przypadkach po 3-letnich studiach. Tytuły zawodowe i stopnie naukowe na poziomie podyplomowym (*mestrado* i *doutoramento*) przyznają wyłącznie uniwersytety.

7. Kształcenie specjalne

Kształcenie specjalne prowadzi się na ogół w szkołach ogólnodostępnych we współpracy z lokalnymi ośrodkami pomocy pedagogicznej. Szacuje się, że w roku 2004/05 kształceniem specjalnym było objętych łącznie 56 646 uczniów (w tej części Portugalii, która jest położona na lądzie stałym). Łączna liczba uczniów korzystających z pomocy w nauce stanowi 5% populacji szkolnej na poziomie podstawowym i średnim. Większość uczniów wymagających specjalnej pomocy w nauce kształci się w ramach I cyklu (45%) oraz II i III cyklu (37%). Zaledwie 3% uczniów posiadających specjalne potrzeby edukacyjne kształci się w szkołach średnich. Spośród łącznej liczby uczniów wymagających długoterminowej, specjalnej pomocy w nauce znaczna większość ma problemy o charakterze

poznawczym (41%), emocjonalne (20%) lub językowe, związane z porozumiewaniem się i mową (18%). W roku szkolnym 2002/03 kształceniem specjalnym zajmowało się 7 211 nauczycieli, co oznacza, że stosunek liczby uczniów do liczby nauczycieli wynosił 9:1.

8. Nauczyciele

Po zmianach wprowadzonych na mocy Ustawy nr 115/97 z 19 września 1997 r. w kompleksowej ustawie o systemie edukacji (Ustawa nr 46/86 z 14 października 1986 r.) nauczyciele przedszkolni oraz nauczyciele I, II i III cyklu będą musieli posiadać tytuł zawodowy *licenciatura*, przyznawany po 4-letnich studiach w uczelni politechnicznej lub uniwersytecie prowadzącym odpowiednie studia. Nauczyciele szkół średnich muszą posiadać stopień uniwersytecki. Wszyscy nauczyciele powinni posiadać kwalifikacje zawodowe uzyskiwane w drodze 2-letniego cyklu kształcenia pedagogicznego. W I cyklu kształcenia obowiązkowego uczą nauczyciele przedmiotów zintegrowanych, co oznacza, że zajęcia dydaktyczne są prowadzone przez jednego nauczyciela, który może korzystać z pomocy innych w określonych dziedzinach. W II i III cyklu kształcenia obowiązkowego oraz szkolnictwie średnim II stopnia lekcje prowadzi na ogół nauczyciele przedmiotu. Wszyscy nauczyciele w szkołach państwowych mają status urzędników służby cywilnej.

9. Aktualne reformy i priorytety w dziedzinie edukacji

Według Konstytucji Republiki Portugalii dostęp do edukacji stanowi podstawę zapewnienia wolności i praw obywatelskich. Szacunek dla godności człowieka oznacza, że każdy obywatel – bez względu na narodowość – który mieszka w Portugalii ma prawo do wolności oraz realizacji podstawowych praw odnoszących się do edukacji, jak to sformułowano w ramach programu uczenia się przez całe życie mającego na celu wszechstronny rozwój jednostki i społeczeństwa.

Lizbońskie posiedzenie Rady Europejskiej, które odbyło się podczas Prezydencji Portugalskiej w marcu 2000 r., przyjęło nową strategię dla Europy, opartą na wiedzy i innowacji. Jest to tak zwana Strategia Lizbońska, która wyznacza nowe cele strategiczne dla Unii Europejskiej na trwającą obecnie dekadę (do 2010 roku). Te ambitne zamierzenia są realizowane poprzez przyjęcie i wdrożenie „Planu Pracy Kształcenie i Szkolenie 2010” – programu mającego na celu stworzenie warunków i infrastruktury na potrzeby rozwoju edukacji oraz sprzyjającego innowacji i modernizacji systemów edukacji. Edukacja i polityka dotycząca szkoleń stały się ośrodkiem nowych działań, a polityki odnoszące się do innych dziedzin (zatrudnienie, badania naukowe, społeczeństwo informacyjne, gospodarka) mają wspierać działania w dziedzinie edukacji.

Jednym z elementów Planu Pracy, uważanego obecnie za dokument decydujący o przyszłości kraju, jest rozwój systemu edukacji i szkoleń w kontekście koncepcji uczenia się przez całe życie. Rozwój edukacji i szkoleń zawodowych wysokiej jakości stanowi integralny i decydujący element Strategii Lizbońskiej, szczególnie jeśli chodzi o spójność społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu, mobilność, konkurencyjność na rynku pracy, zapobieganie różnym rodzajom dyskryminacji oraz rozpowszechnianie szacunku dla praw człowieka. Innym nowatorskim aspektem Strategii jest otwarta metoda koordynacji, polegająca na stosowaniu określonego zestawu wskaźników i kryteriów, rozpowszechnianiu sprawdzonych rozwiązań i przeprowadzaniu ocen koleżeńskich. Zastosowanie tej metody ma na celu opracowanie nowych polityk dla sektora edukacji przy jednoczesnym zachowaniu zasady subsydiarności oraz złagodzenie trudności związanych z wprowadzaniem reform i zmian.

Zmiany, wprowadzone ostatnio w portugalskim systemie edukacji, opierają się na dwóch ważnych koncepcjach - koncepcji gospodarki opartej na wiedzy i koncepcji społeczeństwa informacyjnego. Szkoła znalazła się w centrum zachodzących zmian jako miejsce, w którym zdobywa się wiedzę, umiejętności, *know-how*, a także rozwija nowe zainteresowania i kształtuje postawy.

Realizacja projektu „Connecting Portugal” (*Ligar Portugal*) wpisuje się w powyższe działania związane z realizacją Strategii Lizbońskiej. Projekt stanowi część portugalskiego Planu Technologicznego (*Plano Tecnológico*), ambitnego programu prowadzącego do wzrostu gospodarczego i konkurencyjności, opartego na rozpowszechnianiu i rozwoju elementów społeczeństwa informacyjnego, wprowadzającego technologie informacyjno-komunikacyjne do szkół. W styczniu 2006 r. ponad 8300 szkół zostało podłączonych do szerokopasmowego łącza internetowego, co stanowi zakończenie procesu rozpoczętego w roku 1997, kiedy to Portugalia, jako jeden z pierwszych krajów europejskich, podłączyła do Internetu wszystkie szkoły poprzez ISDN.

Oferta edukacyjna dla młodzieży i dorosłych w Portugalii jest bardzo zróżnicowana, zarówno na poziomie wyboru ścieżki kształcenia, jak i instytucji czy programów szkoleniowych. Oferta ma za zadanie zaspokoić różnorodne potrzeby edukacyjne i jednocześnie stymulować potrzebę dalszego kształcenia. Służy temu uelastycznienie ścieżek kształcenia i usprawnienie współpracy pomiędzy organizatorami różnych typów szkoleń.

W celu kontynuowania wysiłków, mających na celu inwestowanie w edukację i szkolenia dla młodzieży i dorosłych, podejmowane będą następujące działania:

1. Koordynacja strategii przygotowanych przez Ministerstwo Edukacji oraz Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w celu usprawnienia organizacji edukacji i szkoleń;
2. Poszerzenie dostępu do edukacji i szkoleń dla ogółu społeczeństwa, a w szczególności dostosowanie podaży do popytu w edukacji w celu zapewnienia dostępu do uczenia się przez całe życie dla wszystkich zatrudnionych;

Obecnie podejmowane są następujące działania:

- Dostosowanie nowych form kształcenia do formalnego systemu kwalifikacji obowiązującego w szkolnictwie wyższym i zawodowym;
- Ustalenie ram odniesienia dla kompetencji kluczowych (*The Framework of Reference Competencies for Adult Education and Training*), które pozwolą na uznawanie i potwierdzanie kompetencji uzyskanych przez dorosłych w ciągu całego ich życia;
- Zapewnienie szkolenia w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, szczególnie poprzez wprowadzenie nauczania tych technologii do programów szkolnych jako przedmiotu obowiązkowego;
- Promocja edukacji technicznej i zawodowej we współpracy z centrami szkoleniowymi w celu wyposażenia przyszłych pracowników w umiejętności poszukiwane na rynku pracy;
- Zbliżenie treści szkoleń do oczekiwań pracodawców, w celu ułatwienia przejścia ze szkoły do świata pracy, tak jak w przypadku stażów odbywanych w przedsiębiorstwie;
- Rozpowszechnianie praktyki oceniania instytucji, nauczycieli i uczniów w celu podniesienia jakości w edukacji oraz umożliwienia indywidualnego rozwoju wyżej wymienionych;
- Wprowadzenie edukacji obywatelskiej w postaci ścieżki międzyprzedmiotowej w szkołach podstawowych i średnich, z włączeniem następujących jej aspektów: otwarcie na kontakty z innymi, współpraca międzykulturowa, ochrona środowiska, walka z różnymi rodzajami wykluczenia;
- Rozwój edukacji na poziomie szkolnictwa średniego w takich dziedzinach jak technika, sztuka i przedmioty zawodowe (docelowo w dziedzinach tych ma się kształcić minimum 50% młodzieży);
- Rozwój specjalistycznych szkoleń technicznych (poziom szkoły policealnej) - docelowo w dziedzinach tych ma się kształcić minimum 15% młodzieży;
- Nauczanie przynajmniej dwóch języków obcych w systemie szkolnym i wprowadzenie nauki języka angielskiego na pierwszym etapie szkoły podstawowej (od ósmego roku życia);
- Wprowadzenie działań zapobiegających niepowodzeniom szkolnym i odpadowi/odsiewowi szkolnemu;
- Wzmocnienie uprawnień władz lokalnych w zakresie edukacji przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego, przy zachowaniu uprawnień do koordynowania i oceniania na poziomie władz centralnych;

- Podniesienie jakości i wagi szkolnictwa wyższego w kontekście zwiększenia szans absolwentów na zatrudnienie, rozwój szkół wyższych oferujących kształcenie w dziedzinach cieszących się dużym popytem na rynku pracy, takich jak ochrona zdrowia czy sztuka, oraz rozwój i konsolidacja sieci politechnik;
- Przygotowanie nowej ustawy dotyczącej szkolnictwa wyższego wprowadzającej zmiany odnoszące się do Deklaracji Bolońskiej, a w szczególności do struktury stopni akademickich.

Opracowanie: Portugalskie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYBASE (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: maj 2006